

VÉDELEM TUDOMÁNY

I. évfolyam, 3. szám – 2016. október

Dr. Bérczi László - Varga Ferenc

NEMZETKÖZI T ZVIZSGÁLATI GYAKORLAT ELEMZÉSE

Absztrakt

A 2012. január 01-én hatályba lépett t zvédelmi jogi szabályozás kiterjed a t zvizsgálati feladatok végrehajtásának rendszerére is. Jelen cikkben a szerz k a nemzetközi gyakorlattal történ összehasonlítás alapján elemzik és értékelik a hazai t zvizsgálati rendszert és javaslatokat tesznek annak fejlesztési lehet ségeire.

Kulcsszavak: t zvizsgálat, Magyarország, katasztrófavédelem, t zvédelem, hatóság

ANALYSES OF INTERNATIONAL FIRE INVESTIGATION EXPERIENCE

Abstract

The Hungarian legal regulations on fire safety getting into force on 1-st of January 2012. cover the implementation of the tasks related to the system for fire investigation. The authors of this article, using the results of the comparison with foreign authority experiences analyse the Hungarian fire investigation system and their possible development opportunities.

Key words: fire investigation, Hungary, disaster management, fire safety, authority

BEVEZET

A 2012. január 1-jén hatályba lépett *a t zesetek vizsgálatára vonatkozó szabályokról szóló 44/2011. (XII. 5.) BM rendelet* alapján a t z keletkezési helyének, idejének, a t z keletkezéséhez vezet folyamatának, terjedésének megállapítása, valamint mindezek alapján a t z okának, a gyújtóforrásnak és a felelősségnek, és a személyek, anyagi javak, és a természeti környezet veszélyeztetettségének a megállapítása a t zeset helyszínén összegyjtött bizonyítékok figyelembevételével. [1]

A fenti megállapítások a t zvizsgálat szakmai tapasztalatainak összefoglalását jelentik, amelyek felhasználhatóak a legjobb nemzeti gyakorlat kialakításához, a t zvédelem, valamint a t zoltási beavatkozás hatékonyságának fejlesztésére. [2] [3]

A katasztrófavédelem kapcsolódó szakmai feladatainak magas szint végrehajtása érdekében hazánkban 2016. május 24-25. között első alkalommal került sor Nemzetközi T zvizsgáló konferencia Budapesten történő megtartására. A konferencián 12 ország képviseltette magát. Dr. Tollár Tibor t zvezér nagy a konferencia nyitóel adásában kiemelte, hogy *„célunk Magyarországon a t zvizsgálat színvonalát tovább emelni, amelyhez saját tapasztalatainkat kiegészítve szeretnénk megismerni más országok tapasztalatát, bevált gyakorlatát”*. [4]

A konferencián a következő országok képviseltették magukat: Ausztria, Bulgária, Horvátország, Csehország, Görögország, Magyarország, Litvánia, Hollandia, Lengyelország, Fehéroroszország, Egyesült Királyság, USA.

A konferencián el adásokat hallhattunk az adott ország t zmegelőzési szabályairól, a t zoltóság felépítéséről, a t zoltók képzési rendszeréről, a laborvizsgálatokról, és szakértői munkáról. Az el adásaikban a t zvizsgálatra koncentráló el adók bemutatták országaik t zvizsgálati rendszerét, az országukban jellemző t zkeletkezési okokat, azok vizsgálati módszereit. Megismerhettük tanulságos t zesetek vizsgálatait, valamint vizsgálati technikákat, és technológiákat. [5]

A bemutatkozó országok t zvizsgálati eljárása – hasonlóan a magyar gyakorlathoz – a szakmai tapasztalatok megszerzésére és a büntető eljárások t zvédelmi szakértői támogatására irányulnak.

A rendezvény adta lehetőségeket kihasználva a szerzők kérdőíves felmérést készítettek a külföldi tapasztalatok hazai rendszerrel történő összevetése érdekében. A szerzők a továbbiakban a kérdőívre adott válaszokat értelmezik és értékelik.

KÜLFÖLDI T ZVIZSGÁLATI TAPASZTALATOK FELDOLGOZÁSA ÉS ÉRTÉKELÉSE

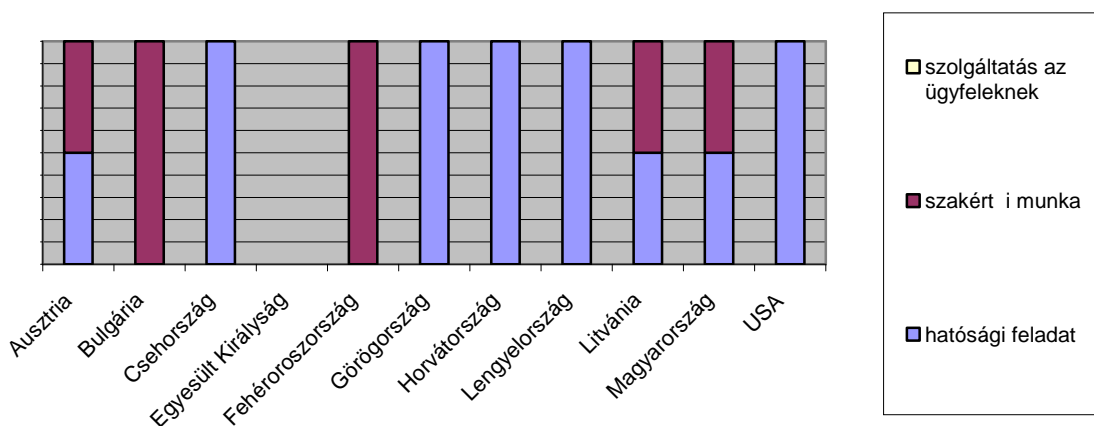
A konferencia résztvevő országai egy szakmai kérdőív kitöltésével mutatták be országuk t zvizsgálati rendszerének m ködtetési sajátosságait. A kérdőíves válaszok eredményeit a továbbiakban kérdésenként (d lt bet vel szedve) vesszük számba. Valamennyi kérdésre adott válaszok eredményeit külön ábrán mutatjuk be. A kérdőívekre adott válaszok a konferenciát szervező szervezetnél érhet ek el.

Az eljárás lefolytatásának általános szabályait mi (törvény, rendelet, stb.) határozza meg?

Az eljárás szakmai lefolytatását milyen jogszabályok (törvény, rendelet, stb.) határozzák meg?

A válaszok értékelése alapján megtudhattuk, hogy az eljárás lefolytatásának általános szabályait az országok egyöntet en törvényi szinten határozzák meg, viszont az eljárás szakmai lefolytatásának szabályozása nagyon változó. Egyes esetekben nincs rá szabályozás, vagy szabványok, bels szabályozók rendezik a szakmai feladatok végrehajtását. Azonban több ország esetében köztük hazánkban is törvény és rendelet alapján kerülnek lefolytatásra a t zvizsgálati eljárások.

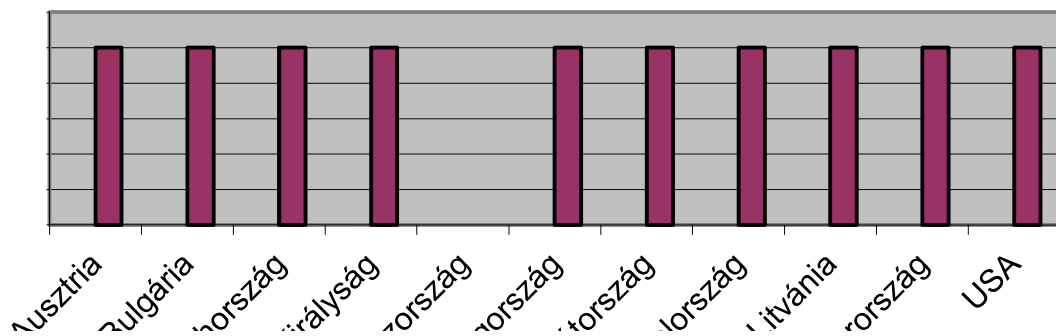
Országának jogszabályai szerint a t zvizsgálat: Hatósági feladat; Szakért i munka; Szolgáltatás az ügyfeleknek; Egyéb.

1. ábra: A t zvizsgálat rendeltetése alapján, forrás: BM OKF

A kérd ív eredményeinek feldolgozása alapján készült ábra jól mutatja, hogy a nemzetközi gyakorlat szerint a t zvizsgálat f leg hatósági feladat, néhány esetben szakért i feladat is. Mindössze két ország tekinti a t zvizsgálatot szakért i feladatnak. A t zvizsgálatot, mint szolgáltatást egyetlen ország sem gyakorolja.

Milyen esetekben kell t zvizsgálatot lefolytatni az Ön országában? Ügyfél kérelme esetén; Jogszabályban meghatározott feltételek esetén.

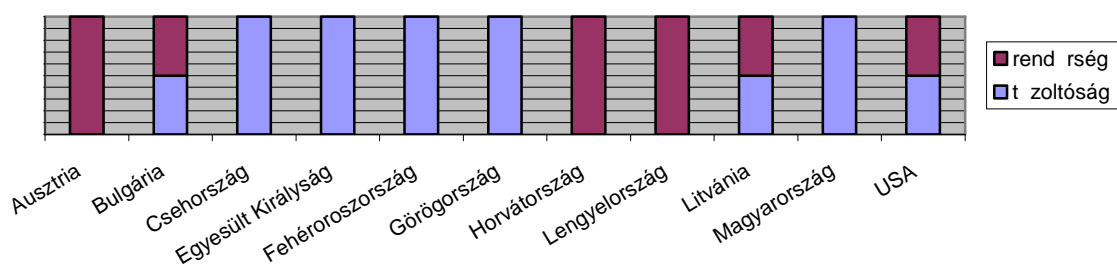
2. ábra: T zvizsgálat megindításának feltétele, forrás: BM OKF

Jogszabályban meghatározott kötelez en vizsgálandó esetek országonként az alábbiak voltak:

- Csehország: Minden t z esetén.
- Egyesült Királyság: A rend rségnek kell kivizsgálnia a gyújtogatásokat és a t zhalálokat.
- Lengyelország: Sérülés vagy halál esetén, illetve nagy t z vagy nagy kárérték esetén.
- Magyarország: B nceselexmény gyanúja esetén, haláleset történt, t z nagysága esetén, szakmai tapasztalatot hordozó esetekben.
- USA: Tagállamtól függ, de általában minden halálos t z esetet ki kell vizsgálni.

Általánosságként rögzítget , hogy halál esetén, illetve b nceselexmény elkövetése gyanújának megállapításakor indul t zvizsgálati eljárás, amelyet azonban nem minden esetben végez a t zoltóság.

Hogyan szervezték meg az Ön országában a t zvizsgálati tevékenységet?

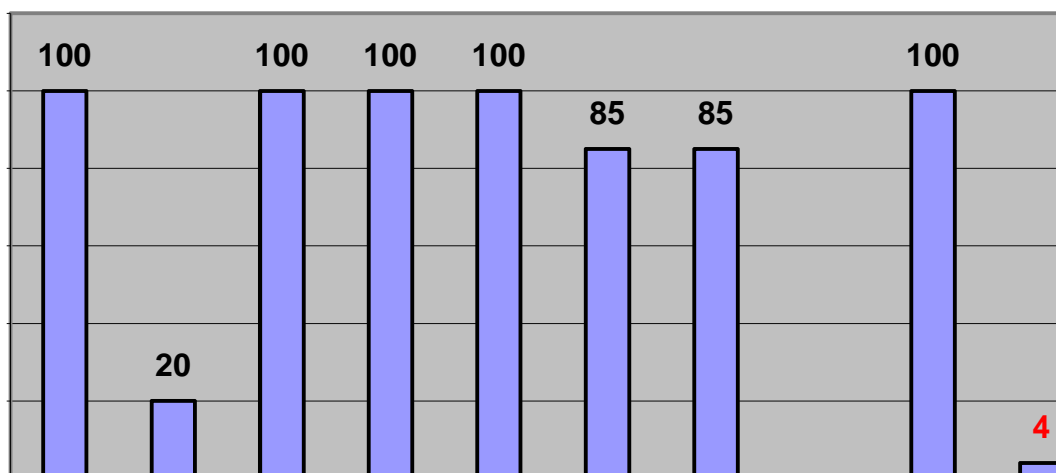

3. ábra: A t zvizgálatot végz szerv, forrás: BM OKF

A t zvizgálat feladatait többségében a t zoltóságok végzik. Néhány esetben a t zoltóság és a rend ri szervek egymás munkáját segítve végzik a t zvizgálati munkát, fként halálesetek és bncselekmények vonatkozásában.

Az összes t zeset hány százalékában indul t zvizgálat az Ön országában?

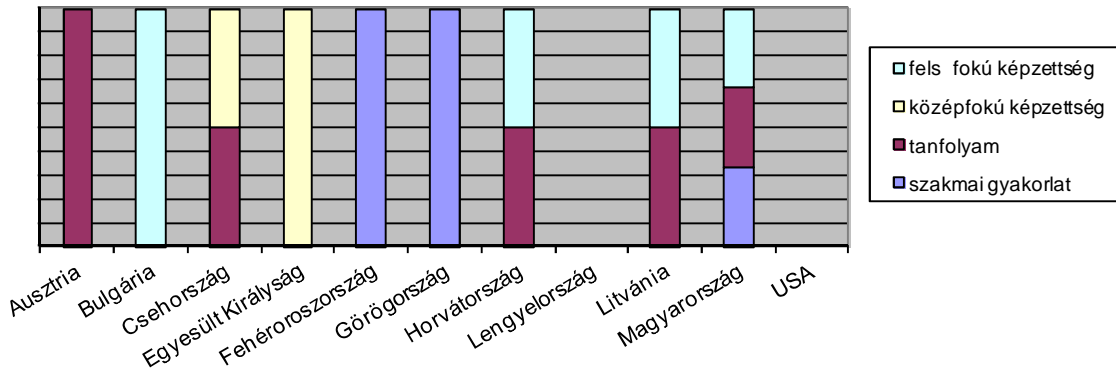
Lengyelországban a rend rség vizsgálja a t zeseteket, ezért a t zoltóságnak nincs információjuk a t zesetek és a t zvizgálatok arányáról. Az USA képviselői sem rendelkeztek a kérdéssel kapcsolatban információval, a tagállamok különböző vizsgálati eljárásai miatt.

4. ábra: A t zesetek zvizgálati aránya, forrás: BM OKF

Az adatokkal szolgáló országok nagy része a keletkezett t zesetek közel 100%-át vizsgálják. Bulgária a t zesetek 20%-át vizsgálja, hazánk t zesetek t zvizgálatának arányában nagyon elmarad a résztvevő országoktól a 4%-os t zvizgálati arányával.

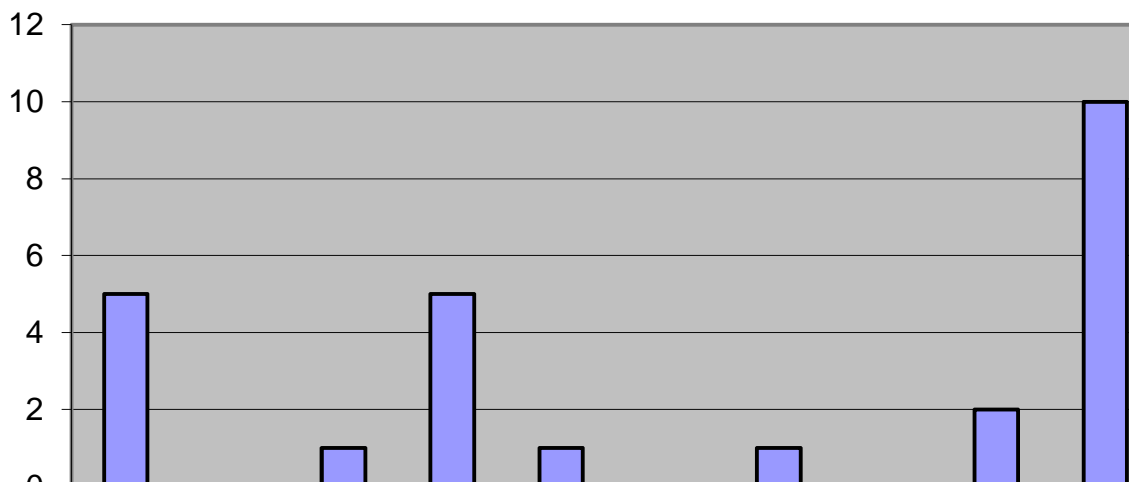
Milyen iskolai végzettséggel, képzéssel lehet valaki t vizsgáló az Ön országában?

5. ábra: A t vizsgálók képesítési követelményei, forrás: BM OKF

A képesítési követelmények a t vizsgálati munkát végzőkkel szemben nem marad el a kérdőívet kitöltő országokétól, s t hazánkban a többi országotól eltérően hármasmeg másra épülő képzettségi követelménynek is meg kell felelniük a t vizsgálóknak.

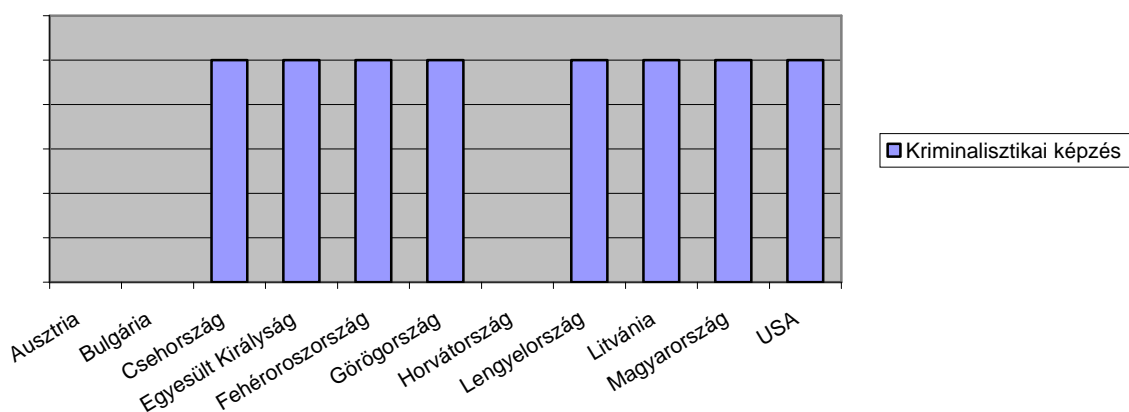
Milyen továbbképzések vesznek részt a t vizsgálók, vannak-e kötelezők, illetve időszakos képzések?

6. ábra: T vizsgáló továbbképzések száma 5 év alatt, forrás: BM OKF

A t vizsgáló szakemberek továbbképzésében hazánk nem marad el a nemzetközi gyakorlathoz képest. Magyarországon a félévenként megtartott t vizsgálók továbbképzésével leggyakoribbak az elméleti továbbképzések.

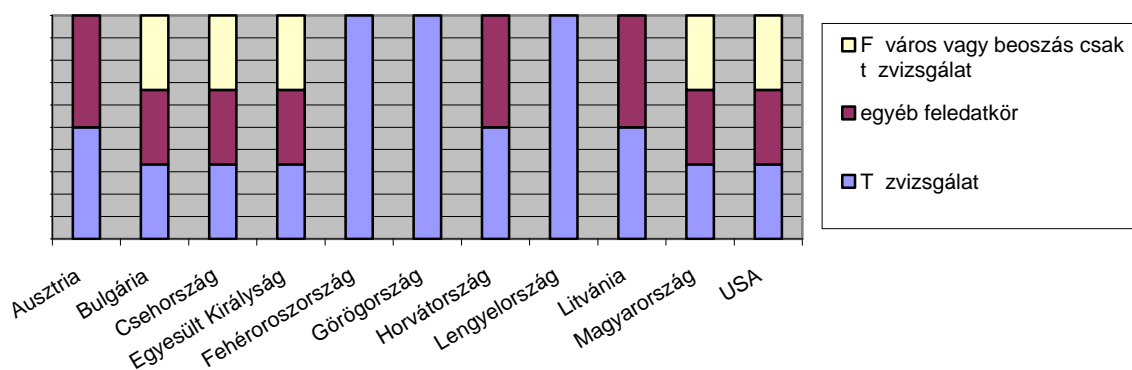
A t vizsgálók kapnak-e kriminalisztikai képzést?

7. ábra: T vizsgálók kriminalisztikai képzése, forrás: BM OKF

A kriminalisztikai eljárások ismerete egyrészt el segíti a halálesetknél és a b ncesekekmenyeknél a t vizsgálók és rend rség együttm ködését, másrészt a t vizsgálati helyszíni szemlék szakszer lefolytatásához nyújt segítséget. Ezeket az el nyöket felismerve az adatlapot kitölt országok nagy részénél a t vizsgálók képzésébe be van építve a kriminalisztika oktatása.

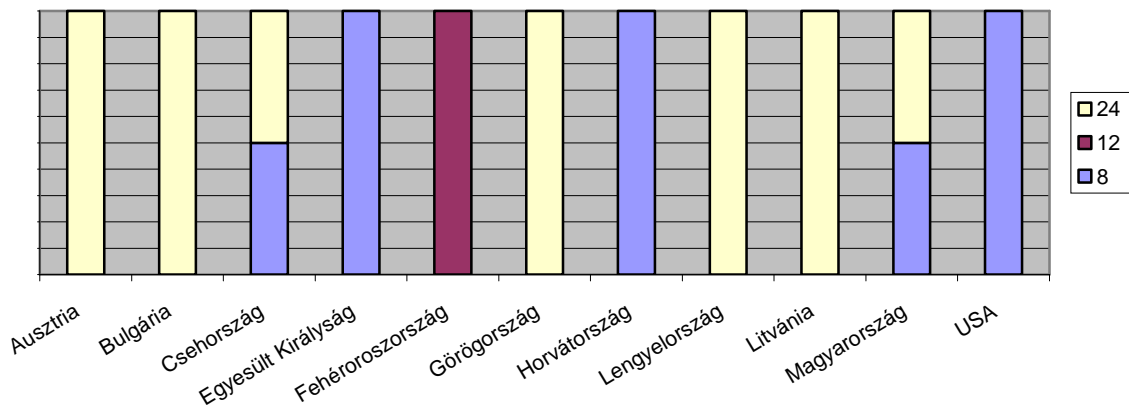
A t vizsgáló csak t vizsgálatot végez, vagy más feladatai is vannak?

8. ábra: T vizsgálók feladatkörei, forrás: BM OKF

A t vizsgálatot végz k más szakmai feladatokat is ellátanak. Többségében a f városokban és nagyobb káreseményekkel foglalkozó személyeknek kizárólag t vizsgálati feladataik vannak.

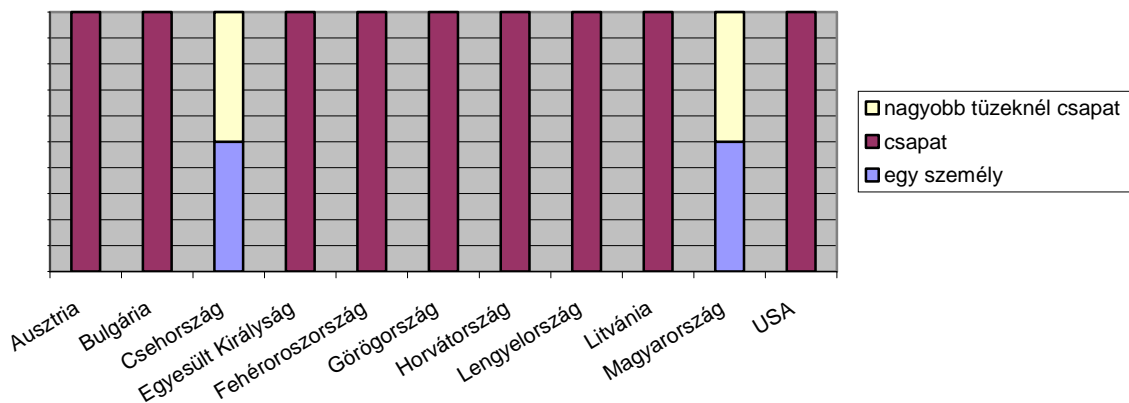
A t vizsgálók szolgálati beosztása hogyan van megszervezve (például: 24 órás szolgálat, heti ügyelet)?

9. ábra: T vizsgálók munkarendje, forrás: BM OKF

Munkaid beosztás szerint 24 órás 8 órás és 24 és 8 órás id beosztásban egyedül Fehéroroszországban 12 órás váltásban dolgoznak a t vizsgálók. A vizsgált országok több mint felénél a t vizsgálatot 24 vagy 12 órás szolgálatot ellátók végzik. Ez a munkaid beosztás a riaszthatóságot és ezzel együtt a t vizsgálatot is el segíti. A t vizsgálók a munkájukat még a t z oltása id szakában megkezdhetik.

A t vizsgálati eljárást (helyszíni szemlét l az eljárás lezárásáig) egy személy vagy egy team végzi?

10. ábra: T vizsgálati helyszíni szemle lefolytatását egy személy, vagy csoport végzi, forrás:

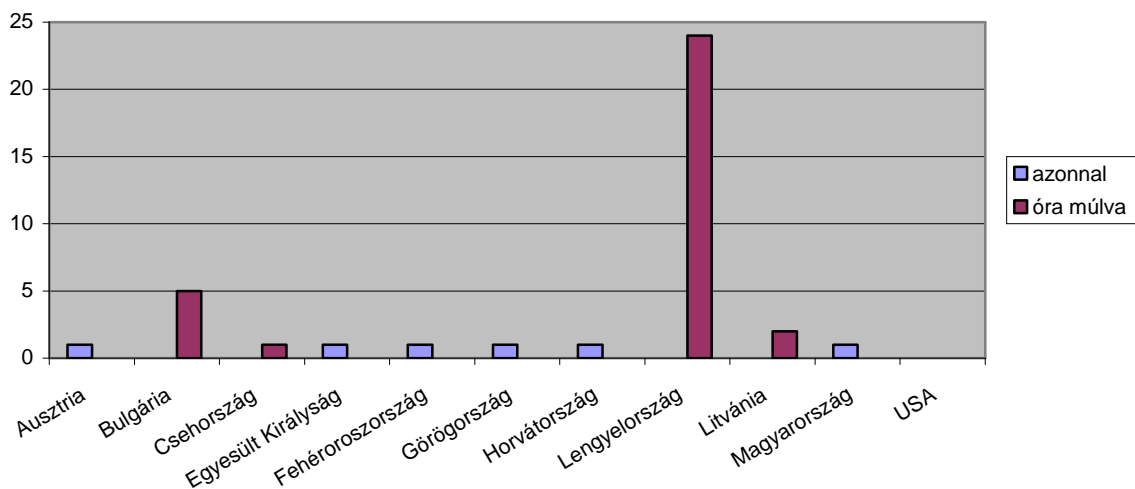
BM OKF

A t zvizsgálat két ország, köztük hazánk, kivételével csoportmunka. A csoport ereje a jelentős mértékű tudás, tapasztalat, eszmecsere lehetősége. A t zszeti helyszíni szemlék összetettsége indokolja is a csoportmunkát. Hazánk ezen a téren nem követi nemzetközileg bevált és hazánkban is az elmúlt években jól bevált, és sikeres csoportmunkát a t zvizsgálat terén.

Milyen felszerelések, eszközök állnak rendelkezésre a helyszíni szemléhez a t zvizsgálónak?

A kérdívet kitöltők nem teljes részletességgel sorolták fel a t zvizsgálat helyszíni szemlékhez használt eszközöket, felszereléseket, ezért ezekből mélyebb következtetéseket nem lehet levonni. A felsorolásokból kitűnik, hogy fényképezőgép és videókamera, valamint a mintavételhez szükséges eszközök mindenhol rendelkezésre állnak.

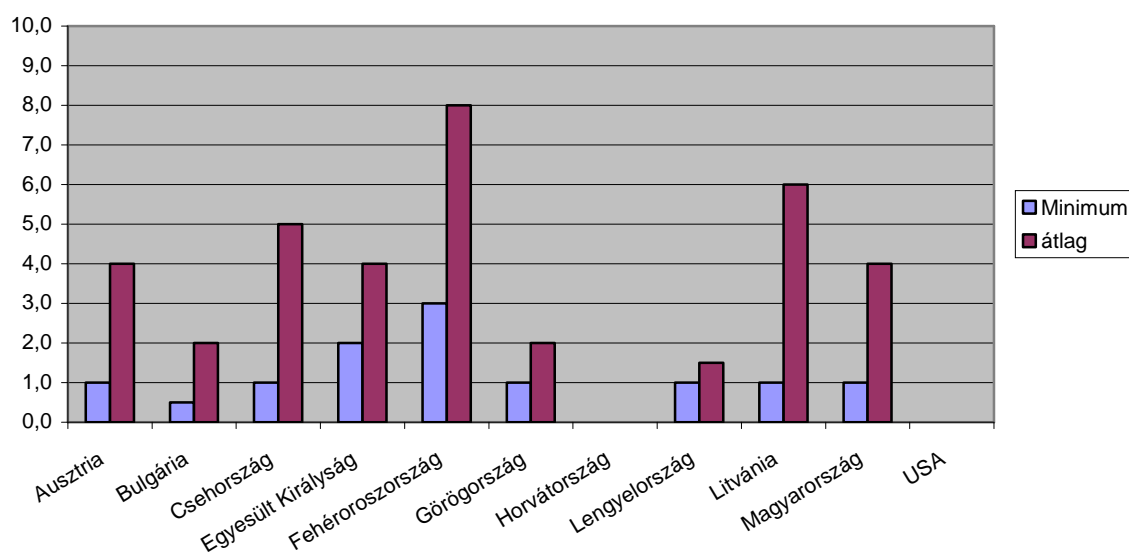
Mi az Önök gyakorlata, a t zszolás után a t zvizsgálat mennyi idő múlva kezdődik?

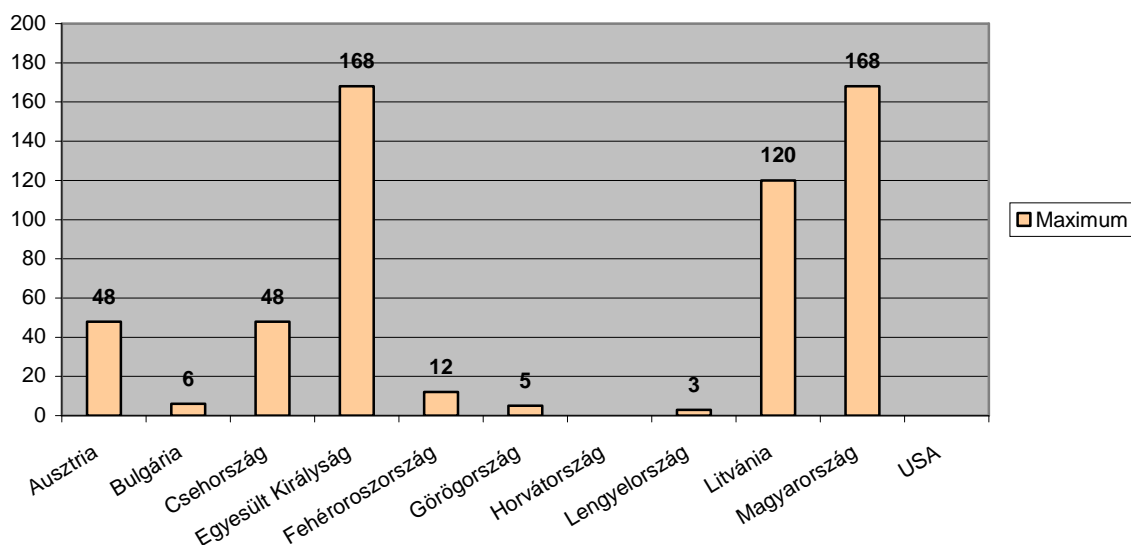
11. ábra: T zvizsgálati helyszíni szemle megkezdésének ideje, forrás: BM OKF

A t zvizsgálati helyszíni szemle mihamarabbi megkezdése a t zvizsgálat eredményességét is befolyásolhatja. A nemzetközi gyakorlat szerint a t zvizsgálati helyszíni szemlét azonnal, vagy 1-5 órán belül megkezdik. Lengyelországban a t zvizsgálatot a rendőrség végzi, itt akár több tíz órás késedelmet is szenvedhet a t zvizsgálati helyszíni szemle lefolytatása.

A helyszíni szemlére mennyi idő fordítanak?

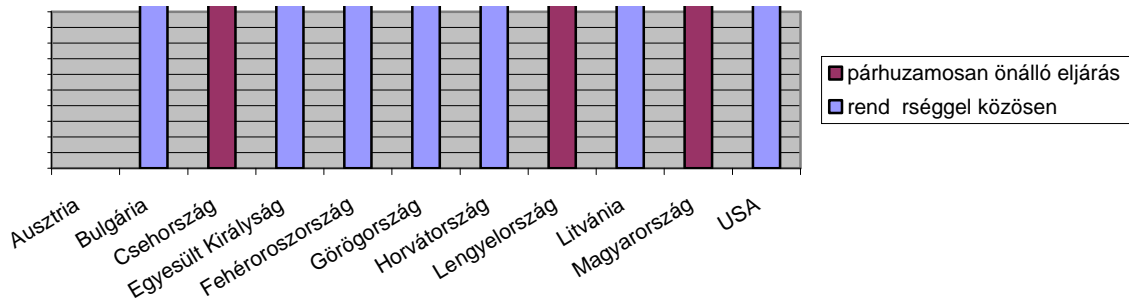
12. ábra: T vizsgálati helyszíni szemle lefolytatásának minimális/átlagos ideje, forrás: BM OKF

13. ábra: T vizsgálati helyszíni szemle lefolytatásának maximális ideje, forrás: BM OKF

A t vizsgálatra szánt időtartamokat áttekintve (12. ábra) minimum fél óra, de átlag 8 óra időtartamok közötti a t vizsgálati szemlék lefolytatásának az ideje. A t vizsgálati helyszíni szemlék lefolytatásainak átlagos időtartama összességében nézve kirívóan nagy különbségeket nem mutatnak. A t vizsgálati szemlékre maximálisan ráfordított időtartamokban (13. ábra), azonban jelentős különbségek is tapasztalhatók.

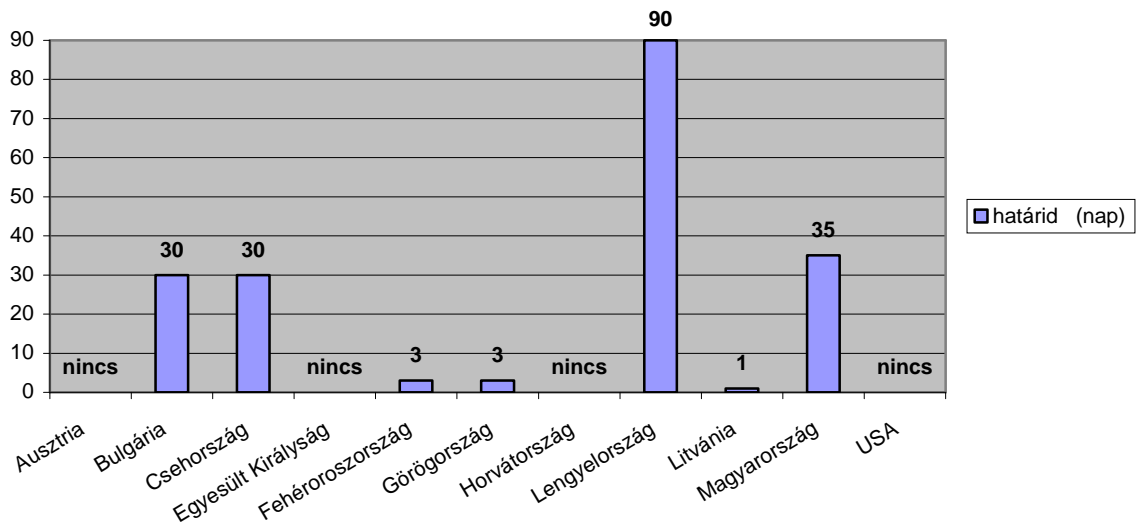
A b nceselemnnyel kapcsolatba hozható t zesetek helyszíni szemléjét ...a rend rséggel közös eljárásban folytatják le; a rend rségi eljárással párhuzamosan, önállóan folytatják le.

14. ábra: A t zvizsgálati eljárás és a rend rségi eljárás összefüggése, forrás: BM OKF

A rend rség és a t zoltóság eljárásainak összhangja (12. ábra) a t zvizsgálat tekintetében nemzetközileg nagy általánosságban pozitív eredményt mutat. Egy esetben egy eljárás kerül lefolytatásra ahol egymás munkáját szakért ként segít.

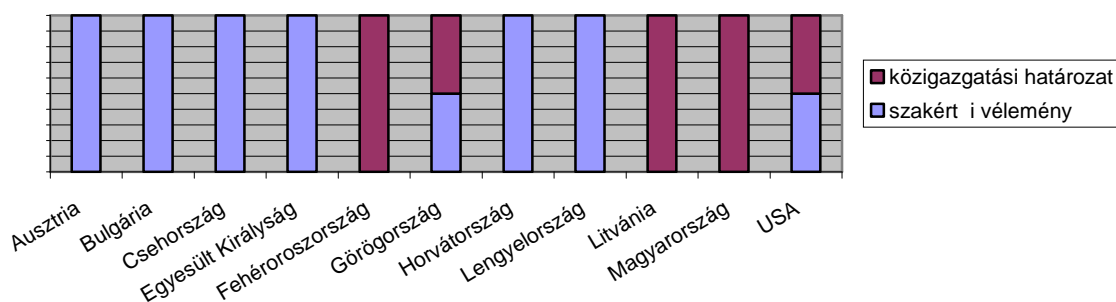
A t zvizsgálati eljárásoknak van ügyintézési határideje? Ha igen, akkor mennyi nap?

15. ábra: T zvizsgálati eljárás lefolytatásának határideje, forrás: BM OKF

A t zvizsgálati eljárások lefolytatásának határideje nemzetközi tekintetben igen eltér . Vannak olyan országok ahol az ügyintézésnek nincs határideje, van ahol nagyon rövid 3 nap áll rendelkezésre, és olyan ország is van ahol közel három hónap a véghatárid .

A t zvizsgálati eljárást lezáró dokumentumot hogyan nevezik?

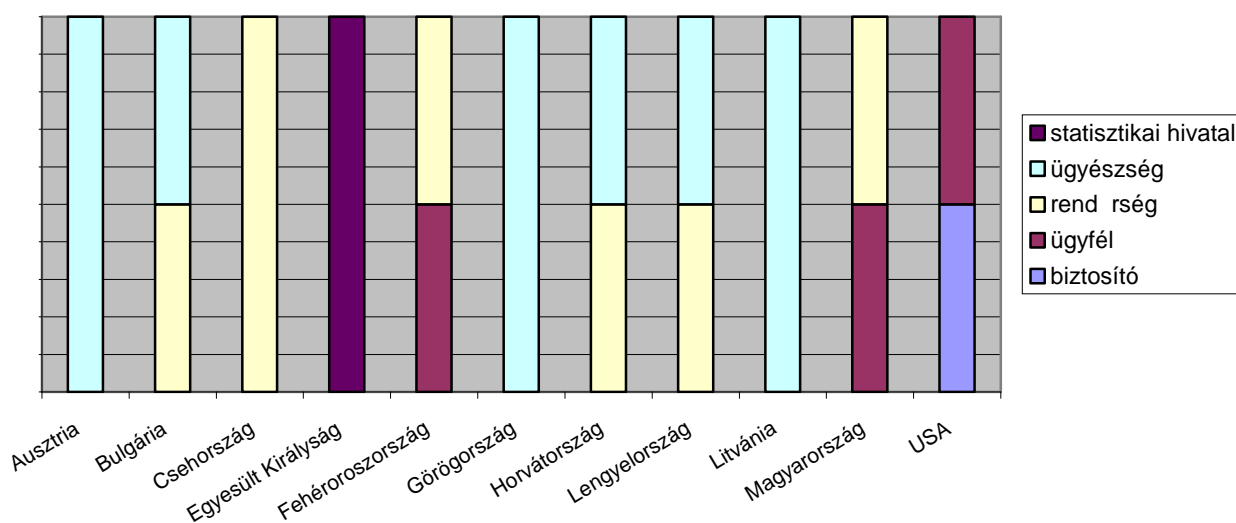
16. ábra: A t zvizsgálati eljárást lezáró dokumentum típusa, forrás: BM OKF

A t zvizsgálatokat lezáró dokumentum túlnyomó többségében szakértői vélemény, kisebb részben közigazgatási hatósági határozat.

Milyen főbb tartalmi elemei vannak a t zvizsgálatot lezáró dokumentumnak?

A t zvizsgálatot lezáró dokumentum főbb tartalmi elemei tekintetében igen változatos az országok gyakorlata. Van ahol kizárólag a t z keletkezési oka kerül bele a lezáró dokumentumba, van ahol szinte a teljes t zvizsgálati dokumentáció.

Ki kapja meg / kinek kell megküldeni a t zvizsgálati eljárást lezáró dokumentumot?

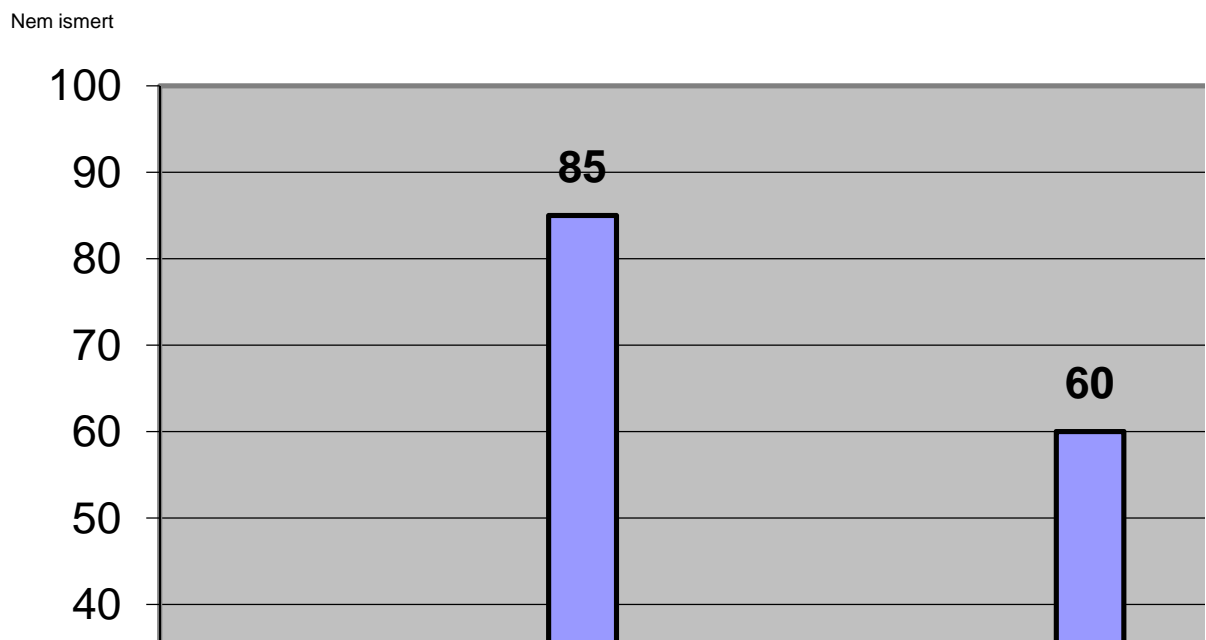
17. ábra lezáró irat címzettjei, forrás: BM OKF

A t zvizsgálat eredményét a rend rség, az ügyészség és a bíróság kapja meg. Az ügyfél, és a biztosító kevesebb esetben került címzettként az eljárásba.

A t zeset károsultja vitathatja-e a t zvizsgálat megállapításait? Mit tehet, ha nem ért egyet a t zvizsgálat megállapításaival?

A t zvizsgálatot lezáró dokumentum (határozat) ellen minden országban van lehetőség a jogorvoslatra.

Milyen eredményesen dolgoznak a t zvizsgálóik? Az összes t zvizsgálat hány %-ban sikerül bizonyítani, megállapítani a t z keletkezés okát, körülményeit?

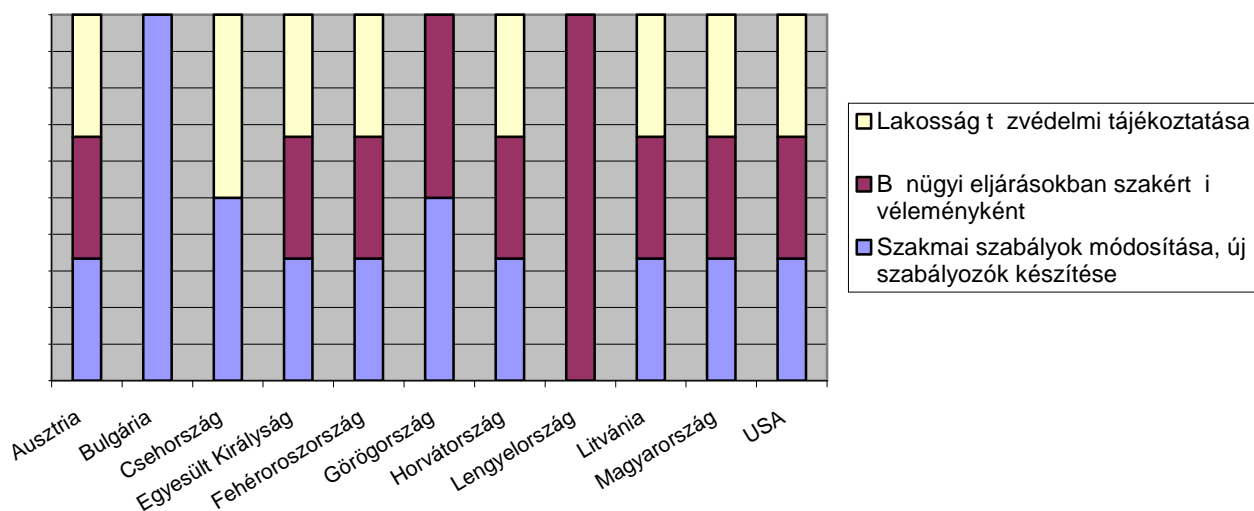

18. ábra: A lefolytatott t zvizsgálatok keletkezési okának megállapítottága %-ban, forrás:

BM OKF

A keletkezési okok feltárásának hatékonysága nemzetközi tekintetben magasnak mondható. Hazánk 75%-os keletkezési ok felderítéssel az élvonalban van, de figyelemmel a t zvizsgálatok arányára 4% (4.ábra) mennyiségében messze elmarad a nemzetközi esetszámtól.

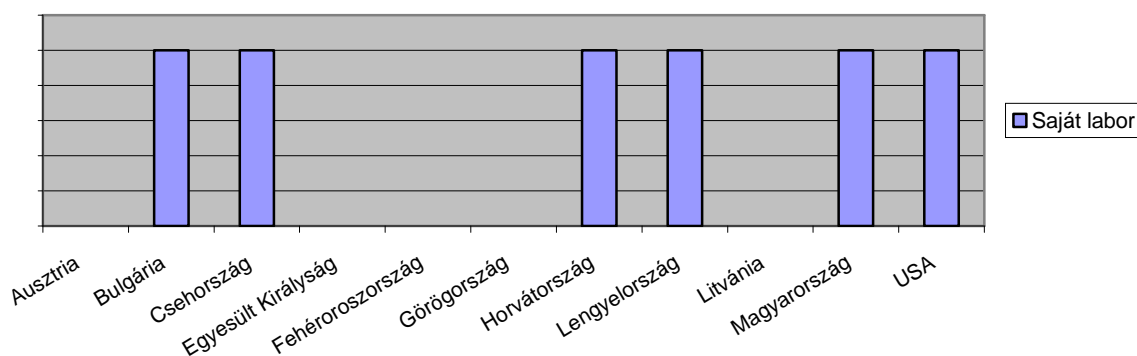
A t zvizsgálat megállapításait hogyan hasznosítják/ hol használják fel? Szakmai szabályok módosítása, új szabályozók készítése; B nügyi eljárásokban szakért i véleményként; Lakosság t zvédelmi tájékoztatása; Egyéb:

19. ábra: A t zvizsgálat eredményeinek hasznosítási területei, forrás: BM OKF

Nemzetközi viszonylatban a t zvizsgálat eredményeit a szakmai szabályok módosítása, új szabályozók készítése, b nügyi eljárásokban szakért i véleményként, lakosság t zvédelmi tájékoztatása terén néhány kivételt l eltekintve teljes kör en felhasználják (19. ábra).

A t zvizsgálatot végz szervezet rendelkezik-e saját laborral, szakért kkel (például: elektromos, vegyész szakért), vagy küls szakért ket vesznek igénybe?

20. ábra: Saját t zvizsgáló labor, forrás: BM OKF

A vizsgált országok tekintetében a t zvizsgáló szervezetek megközelít leg 50% rendelkezik saját laboratóriummal is. Az arányt tovább javítja, hogy a rend rségek laborjait a rend rséggel közös eljárásokban felhasználják a t zvizsgálat céljaira.

TAPASZTALATOK ISMERTETÉSE

Az el adásokban hallottakat és a kitöltött kérd íveket értékelve megállapítható, hogy a t zvizsgálat *célmeghatározását* tekintve Európa élmez nyébe tartozunk. Több ország képvisel je elmondta, hogy nagyobb hangsúlyt szeretnének fordítani a rend rséget támogató szakért i munka mellett a t zoltó szakma tapasztalatainak összefoglalására. Célként kell kit znünk a t zvizsgálatot végz k felkészültségének fejlesztését, illetve nagyobb figyelmet kell fordítani a t zvizsgálattal nyert tapasztalatok hasznosítására. [6]

A hazai gyakorlattól jelent sen eltér t zvizsgálati szabályozásokat nézve azon országokban, ahol a t zvizsgálatot nem a t zoltóság végzi a t zesetek, és a t zesetekben elhunytak száma magas, valamint a sérültek száma növekv tendenciát mutat. Ezekben az esetekben a t zvizsgálat nem szakmai alapokon nyugszik ezért, ha a t zvizsgálat eredménye vissza is jut a t zoltóságokra, azokból sem szakmai tapasztalatot nem tudnak nyerni, sem a t zmegelezési, sem a t zoltási beavatkozási területeken nem tudják azokat hasznosítani.

Azokban az országokban, ahol nagy hangsúlyt fektetnek a t zvizsgáló szakemberek képzésére, folyamatos oktatására, megfelelő id t száznak a t zeseti helyszíni szemle lefolytatására, valamint a helyszíni szemlét egy csapat hajtja végre ott a t zesetek, és a t zesetekkel összefügg halálesetek száma alacsonyabb. A b nceseleményekkel összefügg t zesetek okozóinak felderítése is hatékonyabb, ezzel is csökkentve a sorozat gyújtogatásoknak a számát, növelve a közbiztonságot, amelynek szerves részét képezi a t zvédelem.

Az el adásokból kit nt továbbá, hogy az országok t zvizsgálati eljárásai, eljárás rendjei különböz ek, de néhány kivétellel összességében nem térnek el jelent sen a hazai gyakorlattól. A haza gyakorlattól jelent sen eltér eljárásrendek mondhatni két széls séget mutatnak. Ezek a széls ségek a t zvizsgálatra szánt szakmai felkészülésben, anyagi, és id beni ráfordításban nyilvánultak meg.

HIVATKOZÁSOK

- [1] Fentor László, Varga Ferenc: *Magyarországi t zvizsgálati rendszer és fejlesztési lehet ségeinek értékelése*. M SZAKI KATONAI KÖZLÖNY XXVI.:(3) pp. 66-73. (2016)
- [2] Bérczi L.: *Structure, organization and duties of fire services in Hungary*. VÉDELEM TUDOMÁNY : KATASZTRÓFAVÉDELMI ONLINE TUDOMÁNYOS FOLYÓIRAT I:(2) pp. 3-18. (2016)
- [3] Bérczi L.: A t zvédelmi szervek felépítése, szervezete és feladatai Magyarországon. In: Nemzetközi T zvizsgálati Konferencia, Budapest, 2016. május 24-25. URL.: [http://www.vedelemtudomany.hu/?pageid=article_abstract&szerzo=Dr. Bérczi László&cim=A t zvédelmi szervek felépítése, szervezete és feladatai Magyarországon](http://www.vedelemtudomany.hu/?pageid=article_abstract&szerzo=Dr. Berczi László&cim=A t zvédelmi szervek felépítése, szervezete és feladatai Magyarországon) (letöltés: 2016. 09. 05.)
- [4] Tollár T.: Nemzetközi t zvizsgálati konferencia nyitóbeszéd. In: Nemzetközi T zvizsgálati Konferencia, Budapest, 2016. május 24-25. URL.: http://www.vedelemtudomany.hu/?pageid=article_abstract&szerzo=Dr. Tollár Tibor&cim=Nemzetközi t zvizsgálati konferencia nyitóbeszéd. (letöltés: 2016. 09. 05.)
- [5] BM OKF. T zvizsgálat Európában és a tengerentúlon, 2016. URL.: http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=4328 (letöltés: 2016. 09. 05.)
- [6] Varga F.: A t zvizsgálat gyakorlata Magyarországon. In: Nemzetközi T zvizsgálati Konferencia, Budapest, 2016. május 24-25. URL.: http://www.vedelemtudomany.hu/?pageid=article_abstract&szerzo=Varga Ferenc&cim=A t zvizsgálat gyakorlata magyarországon (letöltés: 2016. 09. 05.)

Dr. Bérczi László t . dandártábornok, PhD

Országos t zoltósági f felügyel BM Országos Katasztrófavédelmi F igazgatóság

laszlo.berczi@katved.gov.hu

BG. László Bérczi PhD

Chief inspector for fire protection National Directorate General for Disaster Management

ORCID ID (azonosító): orcid.org/0000-0002-1845-2027

Varga Ferenc t . dandártábornok

Igazgató F városi Katasztrófavédelmi Igazgatóság

ferenc.varga@katved.gov.hu

BG. Ferenc Varga

Director, Capital Disaster Management Directorate

ORCID ID (azonosító): orcid.org/0000-0003-1584-3847

A kézirat benyújtása: 2016.08.10.

A kézirat elfogadása: 2016.09.20.

Lektorálta:

Dr. habil Vass Gyula t . ezredes, PhD

szolgálatvezet

BM OKF Megel zési és Engedélyezési Szolgálat

1149. Budapest, Mogyoródi út 43.

Dr. habil. Kátai-Urbán Lajos t . ezredes, PhD

tanszékvezet

NKE Katasztrófavédelmi Intézet Iparbiztonsági Tanszék

1101. Budapest, Hungária krt. 9-11.